

Rudé nebe

Zima 1937:

„Rudá či modrá?“ rozhodoval jsem se to ráno u bílého plátna s myšlenkou na malování nebe. Nebe v pohádkách bývá azurově modré, ovšem v Německu poletovala vzduchem bezvládná těla a plno krve. Všude samá represe, zákazy, masové zatýkání, popravy. Nakonec jsem zvolil rudou, nechtěl jsem předstírat, že je vše v pořádku. Pak jsem vymačkal na paletu černou, hnědou a šedou a z celkového díla udělal něco abstraktního, něco melancholického a depresivního, co nikdo jiný nepochopí.

V tom na mě zavolala moje žena Anna: „Stefane, jídlo!“. Byl jsem upřímně šťastný, jídla si je třeba v dnešní době vážit. Před jídlem jsme se s manželkou pomodlili. „Požehnaný jsi Ty, Hospodine, Bože náš, Králi všeho míra, stvořiteli různých pokrmů...“ odříkali jsme. Pomodlili jsme se také za naši dceru, kterou jsme poslali ze země pryč, aby mohla žít dál. Její fotku máme vystavenou na jídelním stole, aby se alespoň tam na nás mohla každý den usmívat. Všiml jsem si, že Anně ukápla slza. Nic jsem nenamítal, také jsem měl na krajíčku.

Po obědě jsem ulehl do postele a přemýšlel nad tím, jak by vypadal svět bez nacismu. Jak by lidé žili? Jak by se chovali? Chtěl jsem myšlenku přenést na plátno. Vzal jsem do ruky tunu barev a vymačkal je na paletu. Každým tahem štětce jsem cítil, jaká euforie ve mně narůstá. Představa svobody se mi líbila. Slabé slovo. Miloval jsem ji. Na rozdíl od minulého obrazu působil vesele, klidně, jako by to namaloval úplně někdo jiný. Myslím, že v ten moment jsem konečně pochopil myšlenku kreslení. Lidé kreslí, aby se odreagovali a aby alespoň na chvíli zapomněli, kdo jsou a co se momentálně v jejich životě děje. Na papíře můžou všechno. Jsou pány své bílé plochy. Řekl bych, že to je nejspíš ten důvod, proč kreslím tak rád i já.

K večeru jsem měl divný pocit. Měl jsem předtuchu, že se něco stane. Něco zlého. „Děje se něco?“ zeptala se mě manželka. Asi to ze mě vycítila. „Nic, nemusíš se o mě bát,“ odvětil jsem. „Hezky se vyspi“. Dal jsem Anně pusku na tvář a zachumlali jsme se do teplé, bílé peřiny.

Pak se to stalo. Do domu vtrhli nacističtí rabiáti. „Ruce vzhůru, vy židovská chátro!“ zakřičeli. Chytli nás pod krkem a odvěkli nás do nákladního auta. Nevím, jestli jsme jeli 10 minut, půl hodiny nebo celý den. S Annou nám to připadalo jako věčnost. Třepali jsme se jako osiky. Pak sebou auto šklublo. Zastavili jsme se a otevřely se dveře. Seskočil jsem z korby a pod nohama jsem ucítil vlhkou trávu, byla zima a foukal vítr. Před námi stála obrovská cihlová budova s ještě větším pozemkem, doslova uprostřed ničeho. Všude byly ostnaté dráty. V ten moment nám bylo jasné, že o našem osudu je už dávno rozhodnuto.

Ocitli jsme se s Annou v přízemí budovy. Zapáchala a podle stěn bylo poznat, že není nejmladší. Odvedli nás do místnosti, kde bylo nejméně padesát postelí. V těch postelích už někdo spal. Byly to ženy, děti, muži, chlapci nebo dokonce i starci. Okolo nás se začalo šeptat. „Ticho!“ zařval nacistický voják, který pevně svíral mou ruku. Lidé okamžitě utichli. Vyfasovali jsme mundúr a boty a dozorce nám poručil: „Najděte si místo a běžte spát,“ a bouchl za sebou dveřmi. S Annou jsme zůstali stát jako solné sloupy. „Strašně se bojím,“ špitla Anna. „Já vím, drahoušku,“ odpověděl jsem. Našli jsme si postel v rožku a usnuli jsme vedle sebe, ruku v ruce.

Probudili jsme se časně ráno se zvukem gongu namačkaní na sebe spolu s Annou a ostatními vězni. Všichni vyskočili z postelí a někam běželi. Nevěděli jsme, jak to tu chodí, a tak jsem vzal iniciativu do

vlastních rukou a zeptal se nějakého starce: „Promiňte, kam všichni běží?“ „Do umývárny, pospěšte, ať se stihnete osprchovat!“ odpověděl a v rychlosti dodal: „Tady na stole je pak čaj a po druhém zazvonění gongu se musí všichni shromáždit na nádvoří, kde proběhne sčítání.“ „Děkuji,“ odpověděl jsem, ale než jsem to stihl doříct, byl stařec dávno pryč.

Jen tak tak jsme to stihli na shromáždění. Zesláblému vám trvají běžné úkony mnohem déle. Anna byla opřená o mé rameno. Doslova se jí podlamovala kolena. V tu chvíli přišli v zástupu vojáci v zelených, dobře padnoucích uniformách. Každému jednomu vězňovi se upřeně zadívali do očí a započítávali si ho. Běhal z nich mráz po zádech. „Dnes ženy budou pracovat v kuchyni, muži budou pracovat v lomu,“ ohlásili. „Rozchod!“ zařval na konec poručík.

Přiřadili mě ke skupině chlapů středního věku. Vypadali velmi sešle a měli ruce a nohy jako párátka, z toho jsem usoudil, že jsou zde dlouho, a lekl jsem se, co se stane později se mnou. Byli natolik zesláblí, že se nezmohli na jediné slovo, nekladl jsem jim to za vinu.

S nacistickým velitelem jsme šli asi kilometr do lomu. Bylo to úmorné, ovšem ještě úmornější byla samotná práce v lomu. Šikana, komandování a chlad. Některým chlapům přestalo bít srdce a svalili se na zem naprostým vyčerpáním. V poledne jsme spolu s ostatními dostali oběd v podobě 10 dkg chleba, který byl během minuty pryč. Zatoužil jsem po dobrém masu z masny u nás doma, po čerstvém buchtě nebo jablku ze zahrádky. Poprvé za svůj život jsem pocítil beznaděj.

Večer jsem se konečně setkal se svou milou. Vyplývala mi vše o práci v kuchyni. Od mytí nádobí až po fyzické tresty za špatně odvedenou práci. „Uhodili tě?“ zeptal jsem se. „Naštěstí ne, ovšem některé ženy mají celá záda od biče, je to děsivé,“ odpověděla Anna a já pak usínal s pocitem, že ji nemůžu ochránit.

Vzbudil jsem se uprostřed noci, protože mě něco škrábalo za krkem. Byl to oblázek. Pravděpodobně byl ještě z lomu. Pouštěl barvu. Začal jsem okamžitě kreslit na zeď. Nakreslil jsem havrany, černá křoví, mraky, ze kterých přšelo... Chtěl jsem ze sebe všechnu negativitu dostat. Když jsem skončil, cítil jsem se neskutečně očištěný. Opět jsem si dokázal to, že kreslení je největší a nejsmysluplnější terapie.

O 3 měsíce později:

Mám obrovský hlad. Jsem slabý. Cítím, jak umírám. Cítím, jak každá buňka v mém těle minutu po minutě vypovídá službu. Jde to pomalu. Hrouťím se.

O 70 let později:

„A zde máme dílo od německého malíře Stefana Webera, ze 40. let 20. století. Stefan byl vězněn v koncentračním táboře, kde následně zemřel. Malba má znázorňovat jeho pohled na 2. světovou válku. Nejzajímavějším prvkem na obraze je rudé nebe, které má vsutku symbolický význam na tehdejší dobu“ vysvětlovala průvodkyně Alice v galerii a dodala: „Stefan na zadní straně obrazu nechal věnování, na kterém stojí: „Pro budoucí svět a pro všechny lidi, kteří chtějí žít v klidu a míru.““

Lucie Brázdilová

Kategorie I.

Gymnázium a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Zlín

nám TGM 2734, 76001 Zlín